

Kunnanhallituksille (pl. Ahvenanmaan maakunnan kunnat)

VUODEN 2012 PRESIDENTINVAALI: Äänestyspaikkojen määrääminen ja niistä ilmoittaminen, vaalimateriaali ym.

Oikeusministeriö kiittää kaikkia kuntia 17.4.2011 toimitettuihin eduskuntavaaleihin liittyvien tehtävien hyvästä suorittamisesta.

Seuraava vaali on tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali), joka toimitetaan sunnuntaina 22.1.2012. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 11.-17.1.2012 ja ulkomailla 11.-14.1.2012. Suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan aloittaa jo 4.1.2012.

Jos kukaan ehdokkaista ei saa vaalissa yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan sunnuntaina 5.2.2012 toinen vaali, jossa ovat ehdokkaina kaksi ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saanutta ehdokasta. Toisen vaalin ennakkoäänestysajanjakso on kotimaassa 25.-31.1.2012 ja ulkomailla 25.-28.1.2012.

Oikeusministeriö pyytää kunnanhallitusta saattamaan tämän kirjeen kunnan keskusvaalilautakunnan tietoon. Kirje on luettavissa oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi.

1. Vaalilaki

Presidentinvaalia varten vaalilakiin (714/1998) ei tehdä muutoksia. Presidentinvaalissa noudatetaan siis vaalilain I ja III osien säännöksiä sellaisina kuin ne olivat vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. Vaalilain II osan presidentinvaalia koskevat säännökset ovat viimeksi muuttuneet vuonna 2010, jolloin presidentinvaalin vaalipäivä muutettiin tammi-kuun kolmannelle sunnuntaista tammikuun neljänneksi sunnuntaiksi (L 431/2010). Samassa yhteydessä presidentinvaalin ehdokasasettelun aikataulua aikaistettiin viikolla.

2. Äänestyspaikat vuoden 2012 presidentinvaalissa

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että äänioikeutettujen äänestysmahdollisuudet vaaleissa ovat riittävät sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivänä.

2.1. Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määrääminen kunnassa

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakkoäänestyspaikka, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Ennakkoäänestyspaikkoja määrätessään kunnanhallituksen tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Ennakkoäänestyspaikkoja oltava riittävästi

Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää. Koska äänestysaluejako koskevat päätökset tehtiin kunnissa jo huhtikuun lopussa, ei vaalipäivän äänestyspaikkojen lukumääriin presidentinvaalin osalta voida enää tässä vaiheessa vaikuttaa. Siksi oikeusministeriö pitääkin ennakkoäänestyspaikkojen riittävää lukumäärää yhtenä keskeisenä tekijänä hyvän äänestysaktiivisuuden saavuttamiselle presidentinvaalissa.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ennakkoon äänesti yhteensä 1 319 878 äänioikeutettua¹, mikä oli 45 % kaikista äänestäneistä (2 931 817). Vastaavat luvut edellisistä presidentinvaaleista ovat:

- 2006, 1. vaali: 1 274 595 (42,5 %)
- 2006, 2. vaali: 1 470 967 (46,5 %)
- 2000, 1. vaali: 1 366 233 (44,5 %)
- 2000, 2. vaali: 1 517 061 (47,4 %)
- 1994, 1. vaali: 1 359 880 (42,4 %)
- 1994, 2. vaali: 1 500 212 (46,7 %)

Presidentinvaalissa ennakkoäänestysaktiivisuus ja myös äänestysaktiivisuus yleensä on siis ollut aina korkealla tasolla. Tähän tulee varautua myös vuoden 2012 presidentinvaalin järjestelyissä. Toisaalta vuoden 2011 eduskuntavaalien ennakkoäänestysjärjestelyistä on saatu myönteistä palautetta.

Missä ennakkoäänestyspaikan tulisi sijaita?

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakkoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Kuitenkin myös taajamien ulkopuolella asuville on järjestettävä asianmukaiset ennakkoäänestysmahdollisuudet.

Ennakkoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät sinne mieluusti tulevat.

Viimeisimmissä vaaleissa hyviä kokemuksia on saatu mm.

- postikonttoreista,
- kirjastoista,
- erilaisten liike- tai kauppakeskusten aulatiloiosta,
- kunnantaloista ja muista kunnan virastoista,
- eri oppilaitoksista,

¹ Luvussa ovat siis sekä yleisessä ennakkoäänestyspaikassa, laitoksessa, laivassa ja kotiaänestyksessä äänestäneet.

- kunnan palvelukeskuksista ja
- yhteispalvelupisteistä sekä
- liikkuvista äänestyspaikoista eli äänestysbuseista ja yhteysaluksista ja vastaavista.

Järjestyksenpidon ja vaalimainontakiellon huomioiminen

Ennakkoäänestyspaikan on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovittava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta. Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Käytännön syistä vaalimainontakiellon ulottuvuus voi eräissä ennakkoäänestyspaikoissa olla alueellisesti rajatumpi kuin yleensä vaalipäivänä äänestysalueen äänestyspaikassa. Mikäli ennakkoäänestyspaikka perustetaan esimerkiksi kauppakeskukseen, kunnan keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa etukäteen oltava yhteydessä kauppakeskuksen johtoon ja varmistauduttava siitä, että ennakkoäänestys otetaan asianmukaisesti huomioon kauppakeskuksen muussa toiminnassa. Tällöin yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakkoäänestyspaikkaan eikä sen ulko-ovelle/sisäänkäyntiin.

Riittävästi tilaa ja vaalitoimitsijoita

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Tilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän.

Usein ruuhkat syntyvät siitä, että ennakkoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Ennakkoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän käynti äänestyskopissa, vaan sen jälkeinen asiointi vaalitoimitsijan kanssa (vaalitoimitsija leimaa äänestyslipun, lippu suljetaan vaalikuoreen, lähetekirje laaditaan ja allekirjoitetaan, vaalikuori ja lähetekirje suljetaan lähetekuoreen sekä äänioikeusrekisteriin tehdään merkintä siitä, että äänestäjä on äänestänyt). Kuntien tuleekin huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakkoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakkoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Paloturvallisuus

Ennakkoäänestyspaikka on sijoitettava rakennuksessa niin, että rakennuksen poistumistiet pidetään esteettöminä. Poistumisteiden opasteita ei saa peittää. Järjestelyjen asianmukaisuus on syytä tarvittaessa etukäteen varmistaa alueelliselta pelastusviranomaiselta.

Ennakkoäänestyspaikan aukiolopäivät ja – kellonajat

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakkoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä. Erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kun-

nassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi sellainen ennakkoäänestyspaikka, joka on avoinna jokaisena ajanjakson (11.-17.1.2012 ja mahdollisessa toisessa vaalissa 25.-31.1.2012) päivänä. Tällaisen ennakkoäänestyspaikan lisäksi on mahdollista perustaa kunnan eri alueille ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat auki vähemmän kuin seitsemän päivää.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakkoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakkoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkipäivisin ennen kello 8 eikä kello 20 jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 10 eikä kello 16 jälkeen. Hyväksi havaittu käytäntö on, että ainakin ennakkoäänestyksen ajanjakson kahtena viimeisenä päivänä yleinen ennakkoäänestyspaikka pidetään avoinna kello 20 saakka.

Presidentinvaalissa ennakkoäänestyspaikan aukiolopäivät ja -kellonajat määrätään samalla kertaa sekä ensimmäistä vaalia että mahdollista toista vaalia varten.

Mahdollisimman pysyvät ennakkoäänestyspaikat

Ennakkoäänestyspaikkojen olisi hyvä pysyä samoina vaaleista toiseen. Näin edistetään sitä, että äänestäjät tietävät, missä äänestyspaikka on. Tällä on merkitystä erityisesti nyt toimitettavassa presidentinvaalissa, koska eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikat ovat äänestäjien melko tuoreessa muistissa. Paikkojen lopettaminen tai siirtäminen taikka niiden vakiintuneiden aukioloaikojen muuttaminen saattaa aiheuttaa epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa.

Tehokas tiedotus ja opastus

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, julisteilla kadunvarsimainostelineissa, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, koteihin jaettavilla tiedotteilla, kunnan kotisivuilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Edellisten vaalien tapaan kunkin äänioikeutetun ilmoituskorttiin liitetään äänestyspaikkarekisteristä koottava luettelo hänen oman vaalipiirinsä yleisistä ennakkoäänestyspaikoista.

Opastus ennakkoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyys

Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten ennakkoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan vammaisten käyttämille kulkuvälineille on pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakkoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä varten tulisi myös olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden näkemättä täyttää äänestyslippunsa. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa esteettömyydessä havaitut puutteet tulisi pyrkiä korjaamaan presidentinvaaliin.

Miten liikkuva ennakkoäänestyspaikka käytännössä toteutetaan?

Liikkuva ennakkoäänestyspaikka voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti: rakennetaan äänestystila bussiin tai vastaavaan kulkuneuvoon, suunnitellaan päivittäinen reitti kellonaikoinen, tiedotetaan tehokkaasti bussin pysähdyspaikoista ja aikatauluista, minkä jälkeen toteutetaan reitti ja suoritetaan äänestys. Bussin jokainen pysähdyspaikka on tallennettava osoitteinen ja kellonaikoinen vaalitietojärjestelmään sisältyvään äänestyspaikkarekisteriin.

Sopiminen ulkopuolisten tahojen kanssa ennakkoäänestyspaikoista

Itella Oyj:n myymälät

Ennakkoäänestyksen järjestämisellä postikonttoreissa on Suomessa vahvat perinteet. Oikeusministeriö ja Itella Oyj ovat nytkin tehneet puitesopimuksen siitä, että Itella tarjoaa eräille kunnille palveluja ennakkoäänestyksen hoitamiseksi vuoden 2012 presidentinvaalissa. Puitesopimus koskee vain niitä 71 kuntaa, joissa olevia yhteensä 126 myymäläänsä Itella tarjoaa ennakkoäänestyspaikoiksi. Nämä kunnat ilmenevät tämän kirjeen liitteestä 2, joka jaetaan vain niille kunnille, joita puitesopimus koskee.

Kukin asianomainen kunta päättää itsenäisesti, käyttääkö se Itellan myymälöitä ennakkoäänestyspaikkoina vai hoitaako se ennakkoäänestyksen jollain muulla tavalla.

Itellan myyntihenkilöstö ottaa asianomaisiin kuntiin yhteyttä hyvissä ajoin ennen elokuun loppua. Määräaika kunnan ja Itellan välisen sopimuksen tekemiselle on 7.10.2011.

Oikeusministeriö kiinnittää asianomaisten kuntien huomiota siihen, että mikäli sopimus Itellan ja kuntien kesken syntyisi alle 40 Itellan tarjoamasta ennakkoäänestyspaikasta, sopimusehtojen mukaan Itella perii jokaiselta sopimuksen tehneeltä kunnalta muiden sopimuksessa mainittujen kustannusten lisäksi 985 euron kertakorvauksen (sopimuksen kohta 8). Lisäksi kiinnitetään huomiota myös siihen, että kuntasopimuksen vastuuvapauslauseke rajoittaa Itellan mahdollista vahingonkorvausvelvollisuutta kunnalle (sopimuksen kohta 11).

Muut ulkopuoliset tahot

Jos kunta järjestää ennakkoäänestyksen jonkin muun ulkopuolisen tahon tiloissa (esimerkiksi kauppakeskuksen aulatilassa), se sopii siitä itsenäisesti suoraan asianomaisen tahon kanssa.

2.2. Vaalipäivän äänestyspaikkojen määrääminen

Vaalilain 8 §:n mukaan kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueiden koosta taikka asukasmäärästä ei vaalilaissa ole tarkempia määräyksiä. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätös äänestysalueista tulee voimaan 15 päivänä lokakuuta, jos päätös tehdään ja päätöksestä ilmoitetaan maistraatille sen määräämällä tavalla viimeistään saman vuoden huhtikuussa. Myöhemmin tehty tai maistraatille ilmoitettu päätös tulee voimaan 15 päivänä lokakuuta

seuraavana vuonna. Vuoden 2012 presidentinvaalissa noudatetaan 15 lokakuuta 2011 lukien voimaan tulevaa äänestysaluejakoa.

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty *vaalipäivän äänestyspaikka*. Vaalipäivänä äänestäjä voi äänestää vain sen äänestysalueen äänestyspaikassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen. Oikeusministeriö suosittelee, että kunnat noudattavat soveltuvien osien edellä kohdassa 1.1 esitettyjä ennakoäänestyspaikkojen määräämisen hyviä käytäntöjä päättäessään vaalipäivän äänestyspaikoista.

Oikeusministeriö kiinnittää jo tässä vaiheessa kuntien huomiota siihen, että vuoden 2012 kunnallisvaaleissa noudatettavaa äänestysaluejakoa koskevat päätökset tulee tehdä huhtikuun 2012 loppuun mennessä. Kunnan tulisiikin hyvissä ajoin selvittää äänestysalumuutosten tarve kunnallisvaaleja varten. Ministeriö suosittelee, että myös vaalipäivän äänestyspaikkoja voitaisiin lisätä kunnallisvaaleihin.

2.3. Äänestyspaikkojen tietojen merkitseminen äänestyspaikkarekisteriin

Kunnanhallituksen ennakoäänestyspaikkojen määräämistä koskevasta päätöksestä tulee käydä ilmi jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite. Jokainen ennakoäänestyspaikka on nimettävä. Nimi on voitava tunnistaa helposti, esim. ”Tuiran posti”, ”Kunnantalo” tai ”Ounasvaaran kirjasto”. Nimeksi ei kelpaa pelkästään esim. ”Postitoimipaikka 02770”. Liikkuvan ennakoäänestyspaikan (esim. bussin) nimeksi merkitään esim. ”Äänestysbussi” ja sen alle kaikki pysähdyspaikat ja kellonajat.

Vaalilain 9 §:n 4 momentin mukaisesti kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Väestörekisterikeskuksen ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin, jona toimii oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän (VAT) pohjatietojärjestelmä, merkitään Väestörekisterikeskuksen määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan

- nimi,
 - käyntiosoite,
 - aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan
 - nimi ja
 - käyntiosoite sekä
- muut Väestörekisterikeskuksen määräämät tiedot.

Presidentinvaalin äänestyspaikkojen tiedot on merkittävä pohjatietojärjestelmään viimeistään **perjantaina 28.10.2011**². Presidentinvaalin ennakoäänestyspaikan aukiolo-

² Vaalilain 9 §:n mukaan äänestyspaikkoina vaaleissa ovat ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä päivän päättyessä 51. päivänä ennen vaalipäivää. Käytännössä rekisterin viimeiseksi päivätyspäiväksi on kuitenkin määrättävä aikaisempi ajankohta, tässä tapauksessa 28.10.2011, koska jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen. Oikovedosten valmistamiseen ja tarkistamiseen sekä luetteloiden painattamiseen on varattava riittävästi aikaa.

päivät ja päivittäiset aukioloajat merkitään erikseen ensimmäiseen vaaliin ja toiseen vaaliin.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on samassa määräajassa huolehdittava myös siitä, että pohjatietojärjestelmään merkitään keskusvaalilautakunnan voimassa olevat yhteystiedot vuoden 2012 presidentinvaalissa ja että tiedot kuitataan järjestelmässä tarkistetuiksi. Eri-tyisesti tulee huolehtia, että pohjatietoihin merkitään

-ilmoituskortille tulostuva kunnan keskusvaalilautakunnan puhelinnumero (ns. yleisöpuhelin) ja

-vaaliluettelon toimitusosoite, jonka tulee olla käyntiosoite (ei PL-osoite).

Kaikkien edellä mainittujen äänestyspaikkatietojen ja yhteystietojen tulee ehdottomasti olla oikein, koska ne tulostetaan äänioikeutetuille lähetettävään ilmoituskorttiin tai sen liitteelle. Kunnan tehtävä on huolehtia siitä, että pohjatietojärjestelmässä tiedot ovat 28.10.2011 lopullisesti siinä muodossa kuin niitä käytetään vuoden 2012 presidentinvaalissa. Vastuu tietojen oikeellisuudesta on siis kunnalla.

Väestörekisterikeskus antaa kunnanhallituksille tarkempia ohjeita tietojen ilmoittamisesta äänestyspaikkarekisteriin.

2.4. Äänestyspaikkojen määräämisen ja niistä ilmoittamisen lähiajan aikataulu

1) Elokuu 2011:

-Ne kunnat, jolle Itella tarjoaa myymälöitään käytettäväksi ennakoäänestyspaikkoina: Itellan edustaja ottaa kuntaan yhteyttä hyvissä ajoin ennen elokuun 2011 loppua.

2) Syyskuu 2011:

-Väestörekisterikeskus lähettää kunnille tarkempia ohjeita äänestyspaikkatietojen ilmoittamisesta pohjatietojärjestelmään.

-Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnalle vaalitietojärjestelmän pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohje nro 2b ”Pohja- ja paikkatietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle”).

3) Lokakuu 2011:

-Pohjatietojärjestelmä avataan tuotantokäyttöön 3.10.2011.

-Kunnan ja Itellan on tehtävä mahdollinen sopimus Itellan myymälän käyttämisestä ennakoäänestyspaikkana viimeistään perjantaina 7.10.2011.

-Kunnanhallituksen on tehtävä päätös kunnassa olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista ja huolehdittava siitä, että äänestyspaikat merkitään ja kuitataan pohjatietojärjestelmään viimeistään perjantaina 28.10.2011. Pohjatietojärjestelmään rekisteröidyt tiedot ovat lopullisia eikä niitä enää voi muuttaa vuoden 2012 presidentinvaaliin 28.10. jälkeen. Kuitenkin, jos kunta havaitsee tiedoissa virheitä tämän määräajan jälkeen, on niistä viipymättä ilmoitettava Väestörekisterikeskukselle sen määrämällä tavalla.

3. Vaalitietojärjestelmän käyttö

Vuoden 2012 presidentinvaalissa kunnat käyttävät seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä:

- 1) pohjatietojärjestelmä (keskusvaalilautakunta),
- 2) äänioikeustietojärjestelmä (ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija),
- 3) äänioikeustietojärjestelmä (keskusvaalilautakunta, ns. ”jälkikirjaukset”),
- 4) tuloslaskentajärjestelmä (keskusvaalilautakunta).

Pohjatietojärjestelmä. Pohjatietojärjestelmään on eduskuntavaalien jälkeen tehty joukko pienehköjä toiminnallisia parannuksia käyttäjiltä saatujen palautteiden pohjalta. Pääosin järjestelmän käyttäminen on kuitenkin samanlaista kuin eduskuntavaaleissa.

Äänioikeustietojärjestelmä. Myös äänioikeustietojärjestelmään on eduskuntavaalien jälkeen tehty joukko pienehköjä toiminnallisia parannuksia käyttäjiltä saatujen palautteiden pohjalta. Pääosin järjestelmän käyttäminen on kuitenkin samanlaista kuin eduskuntavaaleissa. Vanhan VAT:in äänioikeusrekisteriä ei enää presidentinvaalissa käytetä varajärjestelmänä.

Äänioikeustietojärjestelmän käyttäminen vaalipäivänä. Eduskuntavaaleissa äänioikeustietojärjestelmää käytettiin 31 kunnassa yhdellä äänestysalueella kunnan oman harkinnan mukaan joko siten, että äänestämistä koskevat merkinnät tehtiin pelkästään järjestelmään tai siten, että merkinnät tehtiin sekä järjestelmään että vaaliluetteloon. Järjestelmän käyttökokemukset olivat molemmilla vaihtoehdoilla hyvät.

Vuoden 2012 presidentinvaalissa äänioikeustietojärjestelmän käyttöä jatketaan alustavan suunnitelman mukaan seuraavasti:

-Eduskuntavaaleissa järjestelmää käyttäneet kunnat: Järjestelmää voidaan käyttää millä tahansa kunnan päättämällä äänestysalueilla. Kunnan on kuitenkin hyvissä ajoin ennen vaalia ilmoitettava nämä äänestysalueet vaalituelle.

-Muut kunnat: Kunta voi käyttää järjestelmää vain yhdellä äänestysalueella. Kunnan on hyvissä ajoin ennen vaaleja ilmoitettava tämä äänestysalue vaalituelle.

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen vaalituki (vaalituki@om.fi) antaa kunnille syyskuun alussa asiasta tarkempia ohjeita, mm. ilmoittautumisen osalta. Vaalituki varaa itselleen mahdollisuuden tarvittaessa rajoittaa tulevien äänestysalueiden lukumäärää. Todettakoon vielä, että äänioikeusrekisterin käyttäminen vaalipäivän äänestyksessä on kunnalle täysin vapaaehtoista. Kunta voi myös perua ilmoittautumisensa ilmoittautumisajan jälkeen, jos ilmenee esimerkiksi teknisiä ongelmia.

Tuloslaskentajärjestelmä. Toisin kuin helmikuussa 2011 pidetyssä kuntakoulutuksessa todettiin, nykyistä tuloslaskentajärjestelmää eli vanhan VAT:in laskentajärjestelmää käytetään sellaisenaan vielä vuoden 2012 presidentinvaalissa. Tämä johtuu tuloslaskentajärjestelmän uudistamishankkeen (uVAT4) aikataulun viivästymisestä. Presidentinvaalissa on kuitenkin tarkoitus testata uuden tuloslaskentajärjestelmän käyttöä kunnissa ja vaalipiirilautakunnissa. Vaalituki antaa tästä tarkempia ohjeita syys-lokakuussa.

4. Vaaliasiakirjat

Presidentinvaalia varten keskusvaalilautakunnille toimitetaan äänestysliput sekä muut tarvittavat asiakirjat, jotka ovat samanlaisia kuin viime eduskuntavaaleissa. On syytä huomioida, että lähetekuorina presidentinvaalissa voidaan käyttää vain sellaisia lähetekuoria, joissa on painovuosimerkintä 2011 ja joita jaettiin kunnille eduskuntavaaleja varten. Lähetekuoria, joissa on vanhempi painovuosimerkintä, ei voida enää käyttää.

Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnille syyskuussa 2011 erillisen kyselyn presidentinvaalissa käytettävien vaaliasiakirjojen tarpeesta kunnassa. Kyselyyn annettujen vastausten perusteella laaditaan vaaliasiakirjojen jakeluluettelot. Vaaliasiakirjojen jakelu aloitetaan 21.11.2011.

Vaaliohjeet ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet) jaetaan keskusvaalilautakunnille loka-marraskuun vaihteessa 2011, kuitenkin niin, että VAT-ohjeet nro 1 ja 2b jaetaan kunnille jo syyskuun loppuun mennessä.

5. Vaaliurnat

Keskusvaalilautakuntaa pyydetään ilmoittamaan oikeusministeriölle viimeistään maanantaina 7.11.2011

– kunnassa tarvittavien uusien vaaliurnien lukumäärä ja

– kunnassa olevien ylimääräisten ja käyttökuntoisten vaaliurnien lukumäärä.

Ilmoitukset tehdään Terttu Belgasemille, sähköposti terttu.belgasem@om.fi tai faksi (09) 1606 7792.

Viime vaalien tapaan ylimääräiset vaaliurnat otetaan käyttöön siten, että niiden kuntien keskusvaalilautakunnat, joilla on käyttökuntoisia ylimääräisiä vaaliurnia, toimittavat niitä oikeusministeriön tarkempien ohjeiden mukaan sellaisten kuntien keskusvaalilautakunnille, joilta urnia puuttuu. Urnat lähetetään ministeriön kustannuksella. Itella huolehtii kuljetuksista.

6. Vaalikoulutus

Presidentinvaalissa oikeusministeriö ei järjestä koulutusta keskusvaalilautakunnille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee kouluttaa, opastaa ja neuvoa kunnan muita vaaliviranomaisia (vaalilautakunnat, vaalitoimikunnat ja yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat), jotta nämä suoriutuvat heille kuuluvista tehtävistä. Keskusvaalilautakunnan koulutusmateriaalina voivat olla esimerkiksi oikeusministeriön vaaliohjeet ja VAT-ohjeet. Nämä ja myös eduskuntavaalien koulutuskierroksen diamateriaali on saatavissa vaalitietojärjestelmän pääsivulta näkyvästä www-osoitteesta.

Vaalitietojärjestelmän koulutuskanta on kuntien käytettävissä 7.11.2011 lukien. Vaalitietojärjestelmään tullaan myös liittämään videoklippit, jossa opastetaan äänioikeustietojärjestelmän käyttämistä vaalipäivän äänestyksessä.

7. Kunnille suoritettava kertakorvaus

Vaalilain 188 §:n mukaisesti oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta presidentinvaalissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Jos presidentinvaalin toinen vaali toimitetaan, korvaus suoritetaan kaksinkertaisena.

Korvauksen määrä voidaan vahvistaa vasta, kun valtion ensi vuoden talousarvio on vahvistettu ja siitä ilmoitetaan kunnille myöhemmin. Mainittakoon, että vuoden 2011 eduskuntavaaleissa kertakorvauksen määrä oli 1,9 euroa, kuitenkin vähintään 2400 euroa per kunta.

Korvaus suoritetaan kunnille keväällä 2012.

8. Lisätietoa

Lisätietoja vaaleihin liittyvistä kysymyksistä voi katsoa oikeusministeriön vaalisivuilta www.vaalit.fi.

Oikeusministeriössä lisätietoja antavat:

- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. (09) 1606 7572,
- neuvotteleva virkamies Jussi Aaltonen, puh. (09) 1606 7620,
- tutkija Anne Rautiainen, puh. (09) 1606 7726,
- osastosihteeri Terttu Belgasem, puh. (09) 1606 7563

VAT-asioissa lisätietoa antavat oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksessa:

- vaalituki puh. 010 366 4750,
- ylitarkastaja Jukka Leino, puh. 010 366 4611 ja
- VAT:in pääkäyttäjä Anniina Tjurin, puh. 010 366 4948.

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Jussi Aaltonen

- LIITTEET**
- 1) Eräitä määräaikoja presidentinvaalissa 2012 (lähetetään kaikille kunnille)
 - 2) Itella Oyj:n ennakoäänestysposteiksi tarjoamat myymälät. **Liite lähetetään vain niille kunnille, joita Itellan tarjous koskee.**
 - 3) Malli kunnan ja Itella Oyj:n väliseksi sopimukseksi. **Liite lähetetään vain niille kunnille, joita Itellan tarjous koskee.**